

YABANCILARA AKADEMİK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ “ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN AKADEMİK TÜRKÇE DİL BECERİLERİ” DERS KİTABININ İNCELENMESİ

İnceleme Makalesi

Gülşah GENÇER* / Niymet BAHŞI**

Geliş Tarihi: 12.08.2024 | **Kabul Tarihi:** 08.01.2025 | **Yayın Tarihi:** 21.04.2025

Özet: Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan materyaller, dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamakta ve öğrencilerin öğrenme sürecini daha verimli ve etkileşimli hâle getirmektedir. Bu bağlamda, “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabı, özellikle akademik dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik tasarlanmış önemli bir eğitim kaynağıdır. Bu makale, “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabının biçimsel ve içerik özelliklerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda incelenen ders kitabının biçimsel özellikleri (kapak, sayfa ve metin tasarımı, yazı karakteri, basım özellikleri, boyutu, kâğıt kalitesi, cilt özelliği) bakımından ve içerik özellikleri (eğitim-öğretim yönü, temalar, kazanımlar, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme) bakımından nasıl tasarlandığı incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz yöntemiyle elde edilen veriler, belirlenen temalar doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu analiz, kitabın güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabının, Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin dört temel dil becerisini ve sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik zengin bir içeriğe sahip olduğu ve dil öğrenme süreçlerini kolaylaştıran çeşitli stratejiler sunduğu tespit edilmiştir. Bu özellikleriyle kitap hem içerik hem de yöntem açısından özgün bir kaynak olup alanında öncü bir çalışma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Türkçe, biçimsel özellikler, ders kitabı, içerik özellikleri, yabancılara Türkçe öğretimi.

A REVIEW OF THE ACADEMIC TURKISH LANGUAGE SKILLS FOR INTERNATIONAL STUDENTS TEXTBOOK

Review Article

Received: 12.08.2024 | **Accepted:** 08.01.2025 | **Published:** 21.04.2025

Abstract: The materials used in the process of teaching Turkish to foreigners play an important role in the development of language skills and make the learning process more efficient and interactive. In this context, the Academic Turkish Language Skills for International Students textbook is an important educational resource designed especially for the acquisition of academic language skills. This article aims to comprehensively evaluate the formal and content features of the Academic Turkish Language Skills for International Students textbook. In line with this purpose, how the textbook was designed in terms of its formal features (cover, page and text design, typeface, printing features, size, paper quality, binding) and content features (education-teaching aspect, themes, learning outcomes, activities, assessment and evaluation) were analyzed. The data of the study were collected through document analysis, one of the qualitative data collection methods. The data obtained through descriptive analysis were analyzed in line with the determined themes. This analysis aimed to reveal the strengths of the book and the areas in need of improvement. As a result of the evaluations, it was determined that the Academic Turkish Language Skills for International Students textbook offers rich content to improve the

* Dr.; İnönü Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi; gulsah.gencer@inonu.edu.tr; 0000-0002-8887-8832

** Doç. Dr.; T.C. Millî Eğitim Bakanlığı; niymet.bahsi@inonu.edu.tr; 0000-0002-9115-5432

four basic language skills and vocabulary of international students learning Turkish and offers various strategies that facilitate the language learning process. With these features, the book is a unique resource in terms of both content and methodology and is a pioneering work in its field.

Keywords: Academic Turkish, formal features, textbook, content features, teaching Turkish to foreigners.

Giriş

Ders kitabı, belirli bir konu veya ders için sistematik olarak hazırlanmış, eğitim kurumlarında öğrenciler ve öğretmenlerin ders materyali olarak kullandığı bir araçtır. İçeriği genellikle eğitim müfredatına uygun olarak düzenlenen ve öğrencilere konu hakkında temel bilgiler, kavramlar ve örnekler sunmak amacıyla hazırlanan bu araçlar öğretmenlerin ders içinde en çok kullandıkları materyallerdir (Altun ve Yıldız, 2023, s. 94). Ders kitapları, öğrencilerin öğrenmeleri gereken temel bilgi ve kavramları içermekte ve konular genellikle basitten karmaşığa doğru yapılandırılmaktadır. Bu yapılandırma öğrencilerin konuyu adım adım, sistematik bir şekilde ve daha iyi öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Erkılıç ve Can, 2018, s. 297). Ders kitapları, öğretmenler ve öğrenciler için bir rehber niteliği taşımakta ve öğretmenler, ders planlarını bu kitaplara göre yapmaktadır. Ders içi öğretim ise ders kitabındaki konular üzerinden yapılmaktadır. Bu kitaplar, öğrencilere konuyu pekiştirmek amacıyla alıştırmalar ve sorular sunmakta, bu sayede öğrenciler öğrendikleri bilgileri uygulama ve anlama fırsatı bulmaktadırlar. Birçok ders kitabı, konuları daha anlaşılır kılmak için görseller, şemalar ve grafikler kullanmakta ve bu durum, özellikle karmaşık konuların öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Gerek dijital gerekse basılı olarak var olan ders kitaplarının eğitim öğretim sürecinde öğretmenler ve öğrencilerce sıklıkla tercih edilen materyaller olduğu bilinmektedir. Bu denli yaygın olarak kullanılan ders kitaplarının biçim ve içerik bakımından bazı özelliklere sahip olması beklenmektedir.

Ders kitaplarının sahip olması gereken biçimsel özellikler, kitabın amacına uygun olarak etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamak için önemli görülmektedir. Bu özellikler, kitabın hem içeriği hem de fiziksel yapısı ile ilgilidir. Ders kitaplarının sahip olması gereken temel biçimsel özelliklerin başında kapak, sayfa ve metin tasarımı, yazı karakteri, kitabın boyutu, basım özellikleri, kâğıt kalitesi ve cilt özelliği gelmektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında bu özelliklerle ilgili benzer yorumlar olduğu görülmüştür. Kitap kapağının çekici ve konuya uygun olması ve kitabın içeriği hakkında bilgi vermesi, görsel kusur ve baskı hatası içermemesi, dış kapağında kitabın adı, yazarı (veya derleyeni), kullanılacak okul ve sınıf, yayınevinin adı ve simgesi ile konuyu tanıtıcı resimlerin yer alması gerektiği (Güneş, 2002, s. 77); sayfa tasarımı yapılırken yerleştirilecek şekil ve fotoğraflar ile sayfa kenar boşluklarının yeterli ve dikkatli bir şekilde düzenlenmesi gerektiği (Şahin, 2014, s. 32); metin tasarımı yapılırken sayfaların tek sütun olarak düzenlenmesi ve sayfa kenarlarında boşluk bırakılması gerektiği (Çetinkaya ve Gül, 2014, s. 67); yazı karakterlerinin rengi, boyutu, biçimi ve büyüklüğünün öğrencilerin yaşına uygun ve okunabilir olması gerektiği (Uslu, 2017, s. 160); kitabın baskısının açık ve net renklerde olması, öğrencilerin seviyesine uygun, konuyla bağlantılı ve anlaşılır olması, ofset baskı tekniğinin yanı sıra dijital baskı tekniğinin de kullanılması, baskı mürekkebinin seçimi, renk seçimi, kâğıt kalitesi ve yüzeyinin önemsenmesi gerektiği (Cerit ve Gökçearsan, 2016, s. 52); kitap boyutlarının ISO 6716'nın A serisine göre belirlenmesi gerektiği; birinci hamur 90 gram (ve üzeri) mat veya mat kuşe

kâğıtların tercih edilmesi gerektiği; kitabın en az iki tel veya iplik dikişi ile sağlamlaştırılması (Güneş, 2002, s. 79) ve ciltlerin korunması için sefönlama veya laklama işlemlerinin uygulanması gerektiği (Cerit ve Gökçearslan, 2016, s. 53) belirtilmiştir. Biçimsel özelliklerin yanı sıra ders kitaplarının sahip olması beklenen bazı içerik özellikleri de bulunmaktadır. Ders kitaplarının ünitelerine bakıldığında, öğrencilerin bilgiyi yapılandırılmalarına yardımcı olması (Eryılmaz ve Demir, 2020, s. 355), öğrenme motivasyonunu artırması (Demirel ve Güven, 2014, s. 67), öğrencilere karmaşık kavramları basit ve anlaşılır bir şekilde sunması (Doğan, 2015, s. 33); tanımlar, açıklamalar ve örneklerle desteklenen ders kitaplarının, öğrencilerin konuyu daha derinlemesine anlamalarını sağlaması, ayrıca kavramsal anlama için gerekli olan bağlamı ve ön bilgileri de sunması, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik aktiviteler içermesi, öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini değerlendirme ve geri bildirim alma fırsatları vermesi, farklı öğrenme stillerine uygun materyaller sunması gerektiği ifade edilmiştir (Koç, 2016, s. 44). Kitapta temaların bölümler şeklinde yer almasının, bölümlerin başında o temada öğretilecek hedef ve izlenelere yer verilmesinin, bölüm sonlarında ölçme ve değerlendirme materyallerinin olmasının kitabın işlevselliğini artırdığını belirten Demirel (2012, s. 196), kitap boyunca dört temel dil becerisi ve dil bilgisi kuralları ile ölçme ve değerlendirme araçlarının bütünleşik bir şekilde ön bilgileri harekete geçirecek doğrultuda hazırlanması gerektiğini de dile getirmiştir. Ayrıca kitapların dil ve anlatım yönünden herhangi bir hata içermemesi, evrensel ve insanî değerlere uygun, kültürel aktarımı sağlayabilecek nitelikte olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabını biçim ve içerik açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ders kitabı biçimsel özellikleri (kapak, sayfa ve metin tasarımı, yazı karakteri, basım özellikleri, boyutu, kâğıt kalitesi, cilt özelliği) bakımından nasıl tasarlanmıştır?
2. Ders kitabı içerik özellikleri (eğitim-öğretim yönü, üniteler, izleneler, metin sayıları, stratejiler, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme) bakımından nasıl tasarlanmıştır?

2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda olay, kişi veya olgular niceliksel özelliklerinden ziyade, detaylı ve anlamaya yönelik bir şekilde, “nasıl” ve “niçin” soruları aracılığıyla derinlemesine incelenir (Denzin ve Lincoln, 1998). Doküman incelemesi araştırma sürecinde ilgili belgeleri analiz ederek konuya dair bilgi edinmeyi sağlayan bir veri toplama yöntemidir.

2.1. Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” isimli eserdir. Uluslararası öğrencilere akademik Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan bu kitap, 2024 yılında Blackswan Yayınevi tarafından 255 sayfa olarak basılmıştır. Kitabın editörlüğü Prof. Dr. Mustafa Durmuş ve Dr. Eser Kocaman Gürata tarafından yürütülmüştür.

Araştırma yapılmadan önce yayınevinden ve kitabın editörlerinden, kitap üzerinde çalışma yapılmasına yönelik izinler e-posta aracılığıyla alınmıştır.

Araştırmada kullanılan inceleme kriterleri ve alt amaçlara yönelik sorular, alan yazında yer alan benzer çalışmalar ve ders kitabı değerlendirme ölçütleri dikkate alınarak belirlenmiştir. İnceleme kriterleri oluşturulurken biçimsel ve içerik özelliklerine ilişkin uluslararası standartlar, Türkçe öğretimi alanındaki akademik kaynaklar ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Sorular, araştırmanın ana amacı ve alt amaçlarıyla uyumlu olacak şekilde yapılandırılmış ve ders kitabının biçimsel özellikleri (kapak, sayfa tasarımı, yazı karakteri vb.) ile içerik özellikleri (temalar, kazanımlar, etkinlikler, ölçme-değerlendirme vb.) gibi temel unsurları detaylı bir şekilde incelemeye odaklanmıştır. Ayrıca, çalışmada dört temel dil becerisiyle ilgili stratejiler ve metin türlerinin çeşitliliği de inceleme kapsamına alınmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verileri özetleyerek ve yorumlayarak mevcut durumu ya da olguyu açıklamayı amaçlayan bir veri analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

3. Bulgular

3.1. Ders Kitabının Biçimsel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ders kitabı dış görünüş ve grafik tasarım özelliklerine göre iki kategoride değerlendirilmiştir:

3.1.1. Ders Kitabının Dış Görünüş Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ders kitabının dış basım özellikleri, kitabın dış görünüşü ile ilgili detayları kapsamaktadır. Kitabın baskısının açık ve net renklerle olması; içeriğin öğrenci seviyesine uygun, konuyla alakalı ve anlaşılır bir şekilde sunulması önemli görülmektedir (Ceylan, Yiğit, 2005, s. 94). İncelenen kitabın basım özellikleriyle ilgili elde edilen bulgular şunlardır:

- Kaptan'a göre günümüzde ders kitaplarında genellikle birinci hamur 90 gram (ve üzeri) mat veya mat kuşe kâğıtlar tercih edilmektedir. Bu kitapta dört renkli ofset baskı kullanılırken beyaz renkte 1. hamur, pürüzsüz ve parlak yüzeyli kâğıt tercih edilmiştir. Ancak ders kitaplarında parlak yüzeyli kâğıt tercih edilmemektedir (Ülper, 2010, s. 59).
- Ders kitabının biçimsel özellikleri incelendiğinde kitap boyutunun 27 cm × 20 cm olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda kitabın okunabilirliği açısından kitabın boyutlarının ideal ölçüde olduğunu söylemek mümkündür.
- İncelenen kitabın forma sayısı 16'dır. Kitabın forma sayısı ise kitabın türüne ve özelliğine göre değişmekle birlikte bir ders kitabı 6-10 forma arasında değişiklik gösterebilir (Ceylan ve Yiğit, 2005, s. 94). Bu kıstas göz önünde bulundurulduğunda ders kitabının ideal forma düzeyi ve sayfa sayısının üzerinde olduğu söylenebilir.
- Kitap kapağında birden fazla rengin geometrik desenlerle tasarlanmış hâli kullanılmıştır. Küçükahmet (2003, s. 14), renkleri ve renklerin insan üzerindeki etkisini incelemiş ve renkleri sıcak, soğuk, nötr renkler olarak gruplandırılmıştır. Bu

gruplandırmada yer alan ve soğuk renk olarak nitelendirilen eflatun, yeşil ve mavi renklerinin bu kitabın kapağında ağırlıklı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.1.2. Ders Kitabının Grafik Tasarım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ders kitaplarının grafik tasarım özellikleri, eğitimde etkinliği artırmak ve öğrencilerin öğrenme sürecine olan ilgisini desteklemek açısından büyük önem taşımaktadır. İncelenen kitabın grafik tasarım özellikleri şöyledir:

- Kitaplarda, pastel ve gözü yormayan sıcak renklerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Her üniteye yapılan renklendirmeler, konular arasında görsel bir ayırım sağlayarak öğrencinin sayfalar arasında rahatlıkla geçiş yapmasını sağlamaktadır. Renk seçimi, öğrencilerin dikkatini ve odaklanmasını kolaylaştırırken aynı zamanda uzun süreli kullanımda göz yorgunluğunu azaltmaktadır.
- Ünite başlıklarında ve konu bölümlerinde kullanılan bu renk kodlamaları, öğrencilerin konular arasında kaybolmadan ilerlemesine olanak tanırken aynı zamanda her bir konunun farklı bir görsel kimlikle sunulmasını mümkün kılmaktadır. Renkler ayrıca belirli bilgilerin vurgulanmasını sağlar. Örneğin, önemli noktalar veya kavramlar, daha canlı veya dikkat çekici renklerle öne çıkarılmıştır. Bu tasarım yaklaşımı, öğrencilerin konuları daha kolay hatırlamasına katkıda bulunmakta ve kitabın görsel olarak daha düzenli ve anlaşılır bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Kitapta, dört temel dil becerisine ait (okuma, dinleme, konuşma ve yazma) etkinliklerin farklı bölümlerde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca yapılan bu düzenleme, her bir dil becerisinin ayrı bir odak noktası olarak ele alınmasını sağlamakta ve öğrencilerin bu becerileri bağımsız olarak geliştirmesine imkân tanımaktadır.
- Kitapta kullanılan 46 tablo, 8 kavram haritası ve 16 grafik, öğrencilere bilgiyi daha kolay ve verimli bir şekilde sunmak amacıyla oldukça etkili araçlar olarak tasarlanmıştır. Tablolar, genellikle verilerin düzenli ve anlaşılır bir şekilde sunulmasını sağlar. Bu sayede öğrenciler, konular arasındaki ilişkileri hızlıca fark edebilir ve bilgileri daha net bir şekilde kavrayabilir. Karmaşık bilgileri sadeleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırır. Kavram haritaları ise öğrencilerin öğrendikleri konular arasındaki bağlantıları görsel olarak ortaya koyar. Grafikler, özellikle sayısal verilerin ve eğilimlerin görselleştirilmesinde oldukça faydalıdır. Grafikler, verilerin daha hızlı ve kolay bir şekilde anlaşılmasını sağlar, öğrencilerin veri yorumlama ve analitik düşünme becerilerini geliştirir.
- Genel olarak kitaptaki görsel düzen, anlatılan konuyla uyum hâindedir. Başlıklar, metinler ve diğer unsurlar arasında tutarlılık bulunmaktadır. Görselliği gereksiz şekilde bozacak öğelerden kaçınılmıştır. Kitapta bulunan metinler ve görseller, öğrencilerin dikkatini çekip okumayı kolaylaştıracak şekilde sayfaya yerleştirilerek sayfa tasarımları yapılmıştır. Kitapta başlıklar dışında 10-14 arası yazı puntosu kullanılmıştır. Kullanılan yazı büyüklüğü lisans öğrencilerinin seviyesine uygunluk göstermektedir.

3.2. Ders Kitabının İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ders kitaplarının içeriği; üniteler, metin sayıları, izlenceler, stratejiler ile ölçme-değerlendirme aşamaları gibi unsurlardan meydana gelmektedir.

3.2.1. Ders Kitabındaki Ünitelere İlişkin Bulgular

Ders kitapları öğretim programlarında yer alan öğrencilerin kazanması beklenen bilgi ve becerileri aktarma noktasında önemli bir araçtır. Bu nedenle bilgilerin belli bir sistematığe dökülerek bölümler (üniteler) şeklinde verilmesi önemlidir. Senemoğlu (2002) ünitelerin birbirleriyle bağlantılı olabileceği gibi birbirinden bağımsız olarak düzenlenebileceğini de belirtmiştir. Ancak Demirel (2012) ünitelerin birbiriyle bağlantılı olmasının öğrencilerin ön bilgilerinin harekete geçirme noktasında etkili olabileceğini ifade etmiştir. Kitapta her alana hitap edecek güncel, öğrencilerin ilgilerini çekip motivasyonlarını yükseltecek ünite başlıklarına yer verildiği görülmüştür. Kitapta toplam yedi ünite bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda kitapta yer alan üniteler verilmiştir:

Tablo 1

Ders Kitabında Yer Alan Ünite Adları

Ünite sırası	Ünite Adı
1	Dil ve Eğitim
2	Teknoloji ve İnovasyon
3	Tarım ve Gıda
4	Ekonomi ve Pazarlama
5	İletişim ve Sosyal Medya
6	İklim ve Çevre
7	Sağlık ve İlaçlar

Tablo 1'e bakıldığında farklı alanlara yönelik ünitelerin olduğu görülmektedir. Ancak ünitelerin alanlara eşit dağıtılmadığı dikkat çekmektedir. Sosyal bilimler alanında birden fazla ünite mevcutken sağlık bilimleri alanında tek bir ünite bulunmaktadır. Ünitelerin birbirinden bağımsız konular içerdiği görülmektedir.

3.2.2. Ders Kitabındaki Metin, İzlen ve Stratejilere İlişkin Bulgular

Ders kitabındaki okuma becerisi metin, izlen ve stratejilerine ilişkin bulgulara bakıldığında kitapta her üniteye öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek için çeşitli okuma metinlerine yer verildiği görülmüştür. Kitapta yer alan okuma metinlerinin sayısına ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2

Ders Kitabında Yer Alan Okuma-Anlama Metin Sayısı

Ünite	Okuma Metni Sayısı
1.Ünite	7
2.Ünite	3
3.Ünite	4
4.Ünite	5
5.Ünite	5
6.Ünite	4
7.Ünite	4

Toplam	32
---------------	-----------

Tablo 2’ye bakıldığında birinci ünite 7, ikinci ünite 3, üçüncü ünite 4, dördüncü ünite 5, beşinci ünite 5, altıncı ünite 4 ve yedinci ünite 4 olmak üzere toplam 32 okuma-anlama metninin olduğu görülmektedir. Bu metinler fen bilimleri, sosyal bilimler ve sağlık bilimleri alanlarından olacak şekilde yapılandırılrsa da metinler genellikle öğrencilerin akademik dil becerilerini geliştirmeye yönelik strateji öğretimine dayandırılmıştır. Kitapta okuma-anlama becerisine ilişkin strateji öğretimi genel bağlamda okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası stratejiler şeklinde yapılandırılmıştır. Kitapta yer alan okuma-anlama stratejilerine ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3

Ders Kitabında Yer Alan Okuma-Anlama Stratejileri

Okuma-Anlama Stratejileri	
Okuma öncesi	Konuyu tahmin etme
	Sözcük anlamını tahmin etme
	Araştırma yapma
Okuma sırası	Yüzeysel okuma
	Seçici okuma
	Not tutma
	Grafik okuma
	Eleştirel okuma
Okuma sonrası	Tartışma
	Çıkarım yapma
	Farklı metinlerle karşılaştırma
	Argümanları çürütme
	Argümanları değerlendirme

Tablo 3’e göre kitapta yer alan okuma metinleri aracılığıyla öğrencilerin akademik dil becerilerini geliştirmek için okuma-anlama alanında çeşitli stratejileri kullanmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda kitabın temel düzeyde öğrencilere “Akademik metinler nasıl okunur ve değerlendirilir?” noktasında rehber olabileceği söylenebilir. Kitapta her ünite okuma-anlama, yazma, dinleme/izleme/anlama/not alma, konuşma ve sözcük bilgisi olmak üzere beş alanda izlenceler verilmiştir. Okuma-anlama becerisine ilişkin izlenceler şu şekildedir:

Tablo 4

Ders Kitabında Yer Alan Okuma-Anlama İzlenceleri

Okuma-Anlama Becerisi İzlenceleri	
1. Ünite	Bir metnin hedef kitlesini, türünü ve yazılış amacını belirler.
	Akademik bir metnin konusunu, ana fikrini ve yardımcı düşüncelerini ayırt eder.
	Akademik bir metni yüzeysel okuma stratejisini kullanarak okur.
2. Ünite	Akademik bir metni yüzeysel okuma ve seçici okuma stratejisini kullanarak okur.
	Akademik bir metnin konusunu, ana fikrini, yardımcı düşüncelerini ve destekleyici ayrıntılarını belirler.
	Sözcük tahmin etme stratejilerini kullanarak akademik bir metinde geçen yeni sözcüklerin anlamlarına ilişkin çıkarımda bulunur.
3. Ünite	Akademik bir metindeki ana fikir ve yardımcı düşünceleri ayırt eder.
	Akademik bir metindeki kanıtlanabilir bilgi içeren ve görüş bildiren cümleleri ayırt eder.
	Akademik bir metinde öznel ve nesnel anlatım farkını belirler.
	Ana fikri desteklemek için kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını ayırt eder.

	Sözcük tahmin etme stratejilerini kullanarak akademik bir metinde geçen yeni sözcüklerin anlamlarına ilişkin çıkarımda bulunur.
4. Ünite	Akademik bir metinde grafik ve tablolarda sunulan terimleri, kavramları, bilgileri ve mesajı belirler.
	Akademik bir metindeki gönderimsel ifadeleri ve anlamlarını belirler.
	Akademik bir metinde kullanılan bağdaşıklık unsurlarını belirler.
5. Ünite	Akademik metinlerdeki farklı anlatım biçimlerini belirler.
	Karşılaştırmaya dayalı akademik metinlerin yapısını tanıır.
	Akademik bir metinde karşılaştırma ifadeleri yardımıyla benzerlik ve farklılıkları belirler.
6. Ünite	Akademik metinlerde okuduklarından hareketle çıkarımlar yapar.
	Akademik bir metinde neden-sonuç unsurlarını belirler.
	Akademik bir metnin akışını ve anlam bütünlüğünü sağlayan ifadeleri belirler.
7. Ünite	Akademik bir metindeki özetleme için gerekli bilgileri belirler.
	Akademik bir metinde yazarın tutumunu ve bakış açısını belirler.
	Akademik bir metni eleştirel bir şekilde okuyup değerlendirir.
7. Ünite	Tartışmacı bir akademik metnin temel argümanını belirler.
	Tartışmacı bir akademik metindeki destekleyici ve karşı argümanları belirler.
	Tartışmacı bir akademik metni eleştirel bir şekilde okur ve yazarın argümanını değerlendirir.

Tablo 4'e göre birinci, ikinci, dördüncü ve yedinci ünite 3, üçüncü ünite 5, beşinci ünite 4, altıncı ünite 5 olmak üzere toplam 26 okuma-anlama izlencesi bulunmaktadır. İzlenceler genelden özele, basitten karmaşığa bir yapıda sarmal olarak verilmiştir. Genel bağlamda değerlendirildiğinde kitabın akademik okuma becerisine yönelik temel düzeyde yeterli olduğu söylenebilir.

Ders kitabındaki yazma becerisi izlençe ve stratejilerine ilişkin bulgulara bakıldığında incelenen kitapta ilk ünite itibarıyla öğrencilerin akademik yazma becerilerinin süreç temelli yazma yaklaşımı gözetilerek cümle, paragraf ve metin düzeyinde yazma şeklinde kademeli olarak ilerletildiği görülmüştür. Bu yazma stratejileri genel bağlamda yazma öncesi, sırası ve sonrası stratejileri şeklinde toparlanmıştır. Tablo 5'te bu stratejiler verilmiştir:

Tablo 5

Ders Kitabında Yer Alan Yazma Stratejileri

Yazma Stratejileri	
Yazma öncesi	Beyin fırtınası yapma
	Ana fikri belirleme
	Yardımcı fikirleri belirleme
	Zihin haritası oluşturma
Yazma sırası	Yazma
	Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma
	Özetleme
	Yeniden ifade etme
	Başlık yazma
	Eleştirel yazma
	Not tutma
Tartışmacı yazma	
Yazma sonrası	Kontrol etme
	Düzeltilme
	Paylaşma

Tablo 5'e göre kitaptaki metinler aracılığıyla öğrencilerin akademik dil becerilerini geliştirmek için yazma alanında çeşitli stratejileri kullanmalarının sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Ders kitabındaki yazma izlenceleri ise şu şekildedir:

Tablo 6

Ders Kitabında Yer Alan Yazma İzlenceleri

Yazma Becerisi İzlenceleri	
1. Ünite	Akademik bir metnin amacını ve hedef kitlesini belirler.
	Resmî/resmî olmayan metin türlerini fark eder.
	Akademik bir paragrafın yapısını analiz eder.
2. Ünite	Akademik bir paragrafın konusunu, ana fikrini ve yardımcı düşüncelerini ayırt eder.
	Akademik bir paragraf için etkili bir ana fikir cümlesi yazar.
	Paragrafta ana fikri desteklemek için düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
	Paragrafa uygun bir sonuç cümlesi yazar.
	Sonuç cümlesi yazarken ana fikri yeniden ifade etme veya paragrafı özetleme stratejilerini kullanır.
3. Ünite	Yazma sürecinde planlama, taslak hazırlama ve gözden geçirme stratejilerini kullanır.
	Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir akademik paragraf yazar.
	Akademik denemenin genel yapısını tanıır ve özelliklerini analiz eder.
	Akademik denemede giriş paragrafının bölümlerini ve özelliklerini ayırt eder.
	Akademik denemede görüş bildiren tez cümlesini belirler.
4. Ünite	Akademik deneme için etkili bir giriş paragrafı yazar.
	Yazarlarını akademik üslup, dil bilgisi, yazım kuralları ve noktalama işaretleri yönünden kontrol eder ve düzeltir.
	Akademik metinlerde tutarlılık unsurlarını belirler.
	Metindeki anlatım bozukluklarını belirler.
	Akademik denemede giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin biçim, içerik ve dil özelliklerini ayırt eder.
5. Ünite	Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olan akademik deneme yazar.
	Yazdığı akademik denemede bağdaşıklık ve tutarlılık unsurlarını kullanır.
	Bilimsel kaynak türlerini ayırt eder.
	Grafik, tablo ve şekil ile ifade edilmiş bilgileri yorumlayarak yazar.
	Karşılaştırmaya dayalı anlatım biçimini yazılarında kullanır.
6. Ünite	Farklı kaynaklardan elde ettiği bilgileri sentezleyen yazılar yazar.
	Akademik metinlerdeki bilgileri doğrudan ve dolaylı alıntı yaparak yazılarına aktarır.
	Akademik yazılarında kullandığı alıntılarını kaynakçada gösterir.
	Neden sonuç ilişkisi gösteren akademik deneme yazar.
	Yazdığı akademik denemede farklı kaynaklardan bilgileri sentezler ve alıntı yaparak görüşlerini desteklemek için kullanır.
7. Ünite	Akademik deneme için etkili başlık yazar.
	Akademik bir denemeyi içerik, organizasyon, akademik dil ve dil bilgisel doğruluk ölçütlerine göre değerlendirir; önerilerde bulunur.
	Tartışmacı anlatıma uygun ifade ve kalıpları kullanarak akademik deneme yazar.
	Yazdığı akademik denemede eleştiri, yorum veya değerlendirmeler yaparak argümanlarını gerekçeleri ile tartışır.
	Yazdığı akademik denemede farklı kaynaklardan gerekli bilgileri seçer, sentezleyerek alıntılar ve argümanlarını desteklemek için kullanır.
	Bir akademik denemeyi içerik, organizasyon, akademik dil ve dil bilgisel doğruluk açısından değerlendirir ve düzeltmeler yapar.

Tablo 6’ya göre birinci, ikinci ve dördüncü üniteye 5, üçüncü ve beşinci üniteye 6, altıncı ve yedinci üniteye 4 olmak üzere toplamda 35 yazma izlencesi bulunmaktadır. Kitabın tamamına bakıldığında en fazla izlenceye yer verilen becerinin yazma becerisi olduğu, izlenceler incelendiğinde ise genellikle süreç temelli yazma modelinin benimsendiği görülmüştür.

Ders kitabındaki dinleme/izleme/anlama ve not alma becerileri metin, izlence ve stratejilerine ilişkin bulgulara bakıldığında kitapta her üniteye öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek için

çeşitli dinleme metinlerine yer verildiği görülmüştür. Kitapta yer alan dinleme metinlerinin sayısına ilişkin bilgiler Tablo 7’de verilmiştir:

Tablo 7

Ders Kitabında Yer Alan Dinleme/İzleme/Anlama ve Not Alma Metin Sayısı

Ünite	Dinleme Metni Sayısı
1.Ünite	4
2.Ünite	5
3.Ünite	1
4.Ünite	8
5.Ünite	7
6.Ünite	4
7.Ünite	5
Toplam	34

Tablo 7’ye göre birinci ünite 4, ikinci ünite 5, üçüncü ünite 1, dördüncü ünite 8, beşinci ünite 7, altıncı ünite 4, yedinci ünite 5 olmak üzere toplam 34 dinleme metni bulunmaktadır. Bu metinler fen bilimleri, sosyal bilimler ve sağlık bilimlerini içerecek şekilde yapılandırılmalı da genellikle öğrencilerin akademik dil becerilerini geliştirmeye yönelik strateji öğretimine dayandırılmıştır. Kitapta dinleme becerisine ilişkin strateji öğretimi genel bağlamda dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası stratejiler şeklinde yapılandırılmıştır. Kitapta yer alan dinleme/izleme stratejilerine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir:

Tablo 8

Ders Kitabında Yer Alan Dinleme/İzleme/Anlama ve Not Alma Stratejileri

Dinleme/İzleme/Anlama ve Not Alma Stratejileri	
Dinleme/izleme öncesi	Tartışma
	Tahmin etme
Dinleme/izleme sırası	Not alma
	Konuyu belirleme
	Notları organize etme
	Konuşmanın akış planını anlama
	Konuşmanın ana fikrini yakalama
	Yönlendirici ifadeleri fark etme
	Tekrar edilen düşünceleri fark etme
	Konu dışına sapmaları fark etme
	Konuya geri dönülen noktaları fark etme
	Eleştirel dinleme
Dinleme/izleme sonrası	Konuşmada belirtilen referansları not etmek
	Konuşmacının tutumunu belirlemek
	Çıkarım yapma
	Ana fikri belirleme
	Özetleme
	Değerlendirme

Tablo 8’e bakıldığında dinleme/izleme öncesi tartışma ve tahmin etme stratejilerine ağırlık verildiği görülmüştür. İzlemlerin dinleme/izleme öncesi, sırası ve sonrasındaki süreçte gereken stratejileri ve not alma biçimlerini geliştirecek nitelikte tasarlandığı tespit edilmiştir. Tablo 9’da dinleme/izleme/anlama/not alma becerilerine ilişkin izlemler yer almaktadır:

Tablo 9
Ders Kitabında Yer Alan Dinleme/İzleme/Anlama/Not Alma İzlemleri

Dinleme/İzleme/Anlama/Not Alma Becerileri İzlemleri	
1. Ünite	Akademik bir konuşmanın hedef kitlesini, türünü, amacını belirler.
	Akademik bir konuşmanın başlık ve görsellerinden hareketle konusu ve içeriği hakkında tahminde bulunur.
2. Ünite	Akademik bir konuşmanın giriş bölümünü dinleyerek/izleyerek içeriğini ve kapsamını belirler.
	Akademik bir konuşmanın giriş bölümündeki yönlendirici ifadelerin işlevini belirler.
3. Ünite	Dinlediği/izlediği akademik bir konuşmanın planını fark eder.
	Dinleme/izleme sırasında tanım ifadelerini fark eder verilen tanımı ayırt eder.
4. Ünite	Dinlediği/izlediği akademik bir konuşmanın ana fikrini belirler.
	Dinlediği/izlediği akademik bir konuşmanın ana fikri ile destekleyici ayrıntıları belirler.
5. Ünite	Dinleyeceği/izleyeceği konuşmaya kendini zihinsel olarak hazırlar.
	Akademik bir konuşmanın ana fikrine ilişkin çıkarım yapar.
6. Ünite	Akademik bir konuşmada not etmesi gereken bilgileri belirleyip not alır.
	Not alırken kısaltma ve sembolleri kullanır.
7. Ünite	Bir karşılıklı konuşmayı dinlerken/izlerken sorulara odaklanarak içeriği takip eder.
	Akademik bir sunumda konuşmacının tutumuna yönelik çıkarımlar yapar.
8. Ünite	Akademik bir sunumda konuşmanın devamına yönelik tahminlerde bulunur.
	Akademik bir sunumdaki bilgileri grafiklerdeki bilgilerle ilişkilendirir.
9. Ünite	Akademik bir sunumda anlamsal bütünlüğü ve tutarlılığı oluşturan unsurları fark eder.
	Bir karşılıklı konuşmayı dinlerken/izlerken sorulara odaklanarak içeriği takip eder.
10. Ünite	Kendini dinleyeceği/izleyeceği derse zihinsel olarak hazırlar.
	Bir dersin veya konuşmanın ana fikrine ilişkin çıkarım yapar.
11. Ünite	Sözcük tahmin etme stratejilerini kullanarak bir derste geçen yeni sözcüklerin anlamlarına ilişkin çıkarımda bulunur.
	Dinlediği izlediği derse ilişkin notlar alır.
12. Ünite	Bir derste veya konuşmada vurgulanan ifadeler ve varsayımları tespit ederek konuşmacının görüşüne yönelik çıkarım yapar.
	Bir sınıf içi tartışmada konuşmacının tutumunu belirler.
13. Ünite	Akademik bir konuşmayı eleştirel bir şekilde dinleyip konuşmacının argümanını değerlendirir.
	Akademik bir konuşmayı dinlerken/izlerken etkili notlar alır.
14. Ünite	Akademik bir metni dinlerken/izlerken aldığı notlardan ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
	Dinlediği/izlediği konuşmalardaki bilgilerin kaynağını alıntıyla not alır.
15. Ünite	Bir karşılıklı konuşmayı dinlerken/izlerken soruları odaklanarak içeriği takip eder.

Tablo 9’a bakıldığında birinci, ikinci ve beşinci ünitelerde 5, üçüncü ve dördüncü ünitelerde 6, altıncı ünite 3, yedinci ünite 4 olmak üzere toplam 34 izleme yer aldığı görülmektedir. Akademik Türkçe öğrenen bireylerin yetkinlikleri düşünüldüğünde basit şekilde dinleme-anlama becerisi geliştirmenin ötesinde üst biliş stratejilerini kullanarak dinleme/izleme/anlama ve aynı zamanda not alma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkili izlemler ve etkinlikler olduğu görülmektedir.

Ders kitabındaki konuşma becerisi izleme ve stratejilerine ilişkin bulgulara bakıldığında kitabın genellikle öğrencileri akademik sunum yapma noktasında geliştirmeye çalıştığı görülmüş, bu noktada çeşitli stratejiler sunduğu tespit edilmiştir. Bu stratejiler Tablo 10’da verilmiştir:

Tablo 10
Konuşma Stratejileri

Konuşma Stratejileri	
Konuşma öncesi	Planlama
Konuşma sırası	Görüş bildirme
	Kaynaklardan yararlanma
	Sunum yapma
	Sunumda yardımcı araçlar kullanma
Konuşma sonrası	Değerlendirme
	Özetleme

Tablo 10 incelendiğinde konuşma öncesinde planlama; konuşma sırasında görüş bildirme, kaynaklardan yararlanma, sunum yapma, sunumda yardımcı araçlar kullanma; konuşma sonrasında ise değerlendirme ve özetleme stratejilerinin kullanılmasına yönelik bir öğretim yapıldığı tespit edilmiştir. Bu izlencelerde öğrencilerin konuşma türleri hakkında bilgi edinmeleri ve konuşma öncesi, sırası, sonrası stratejilerine hâkim olmaları amaçlanmıştır. Tablo 11’de konuşma becerisine ilişkin izlenceler verilmiştir:

Tablo 11
Ders Kitabında Yer Alan Konuşma İzlenceleri

Konuşma Becerisi İzlenceleri	
1. Ünite	Akademik bir tartışmada kendi görüşünü ifade eder.
	Akademik konularda görüş bildirirken akademik üslup ve dil ifadelerini kullanır.
	Görüşünü tutarlı bir bütünlük içinde açıklar.
	Görüşlerine dayanarak tavsiyede bulunur.
2. Ünite	Akademik bir tartışmada diğer katılımcıların görüşlerine katıldığını ya da katılmadığını gerekçeleriyle belirtir.
	Akademik bir tartışmada gerektiğinde görüşünü açıklığa kavuşturur.
	Bir görüş bildirmek istediğinde konuşmacının ya da katılımcının sözünü uygun şekilde keser.
3. Ünite	Farklı akademik metinlerden alıntılar yaparak görüşünü destekler.
	Akademik metinlerden alıntıladıklarını anlamı ve mesajı koruyarak farklı şekilde ifade eder.
	Akademik yazılı metinleri sözlü olarak özetler.
	Görüşünü desteklemek için yazılı kaynaklara atıfta bulunur.
4. Ünite	Topluluk önünde konuşma kaygısı ile baş edebilme yöntemlerini tanır.
	Yapacağı sunumun amacını belirler.
	Yapacağı sunumu bir konu ve ana fikir etrafında planlar.
	Yapacağı sunum için taslak hazırlar.
5. Ünite	Grup çalışmalarında farklı fikirleri değerlendirerek tartışmalara katılır.
	Sunum slaytlarında olması gereken özellikleri bilir ve kullanır.
	Slaytlarda yer alan yazılı ya da görsel bilgileri sunum tekniklerine uygun olarak ifade eder.
	Dinleyicilerin belirli bir slayt veya görsel odaklanmasını sağlayan ifadeler kullanır.
6. Ünite	Sunum sırasında uyulması gereken iletişim kurallarını bilir.
	Akademik amaçlı bir sunumu belirlenmiş ölçütlere göre değerlendirir.
	Akademik bir ortamda sunum yapar.
7. Ünite	Bir sunum ya da tartışmada ayrıntılı, kanıta dayalı bir argüman ortaya koyar.
	Farklı sözlü kaynaklardan gelen bilgileri özetler, argümanları yeniden yapılandırır.
	Akademik bir sunum ya da tartışmada konuşmacının ana mesajını belirler.

Tablo 11’e bakıldığında birinci ve üçüncü ünitelerde 4, ikinci, beşinci, altıncı ve yedinci ünitelerde 3, dördüncü üniteye 4 olmak üzere toplam 25 izlenceye yer verildiği görülmüştür. İzlencelerin tamamına bakıldığında dört temel dil becerisi içinde en az izlenceye yer verilen

dil becerisinin konuşma becerisi olduğu tespit edilmiştir. İzleneler öğrencilerin akademik üsluplarını geliştirmeye ve görüşlerini kanıtlanabilir ifadeler ile sunmaya yönelik gelişimlerini içermektedir.

Ders kitabındaki sözcük öğretimi izlencelerine ilişkin bulgulara bakıldığında bu kitapta Dolmacı (2015) ve Sayar (2023) tarafından geliştirilen Akademik Türkçe Sözcük Listelerindeki akademik metinlerde en sık geçen sözcüklere yer verildiği görülmüştür. Tablo 12’de bu sözcüklerin öğretimine ilişkin izlenceler verilmiştir:

Tablo 12

Ders Kitabında Yer Alan Sözcük Öğretimi İzlenceleri

Sözcük Öğretimi İzlenceleri	
1. Ünite	Dil ve eğitim alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketli seçer.
	Akademik metne uygun sözcük türünü belirler.
2. Ünite	Teknoloji ve inovasyon alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketle seçer.
	Akademik bir metinde bağlamdan hareketle akademik sözcüklerin uygun eş dizimini belirler.
3. Ünite	Gıda ve tarım alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketle seçer.
	Günlük ve akademik dile ait sözcükleri ayırt eder.
4. Ünite	Ekonomi ve pazarlama alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketle seçer.
	Akademik metne uygun sözcük türünü belirler.
5. Ünite	İletişim ve sosyal medya alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketle seçer.
	Akademik bir metinde bağlamdan hareketle akademik sözcüklerin uygun eş dizimini belirler.
6. Ünite	İklim ve çevre alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamdan hareketle seçer.
	Günlük ve akademik dile ait sözcükleri ayırt eder.
7. Ünite	Sağlık ve ilaçlar alanı ile ilgili kavram ve terimleri anlar ve kullanır.
	Akademik metne uygun sözcüğü bağlamında hareketle seçer.
	Yazılı ve sözlü akademik üretimlerinde kullanmak amacıyla derlemlerden yararlanır.

Tablo 12 incelendiğinde her üniteye 3 adet olmak üzere toplam 21 sözcük öğretimi izlencesine yer verildiği görülmüştür. Coxhead (2000) akademik dil öğretimi yapılırken temel, orta ve ileri düzeydeki sözcükler belirlenerek sözcüklerin aşamalı bir şekilde öğretilmesi; önce temel kavramlar, ardından daha spesifik ve ileri düzeydeki terimlerin tanıtılması gerektiğini belirtmiştir. Sözcük öğretimi izlencelerine bakıldığında her alanla ilgili temel kavramların verildiği görülmüştür. Ancak her ünitenin sonunda “Ünite Sonu Sözcük Çalışması” ve “Akademik Söz Varlığı Çalışması” adı altında sözcük türlerine ilişkin boşluk doldurma çalışmalarının olduğu görülmüştür.

3.2.3. Ders Kitabındaki Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına İlişkin Bulgular

Ders kitabı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı ve araçları bakımından incelendiğinde benimsenen herhangi bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımı olmadığı görülmüştür. Kitabın üçüncü ve altıncı ünitelerinde konuşma becerisi kontrol listesi; dördüncü, altıncı ve yedinci ünitelerinde yazma becerisi kontrol listesi olmak üzere toplam beş değerlendirme aracına yer verildiği görülmüştür. Bu değerlendirme araçları ünite içerisinde verilmiş olup ünite sonunda sadece sözcük öğretimine yönelik çalışmaların olduğu görülmüştür. Değerlendirme

araçlarının üçü yazma, ikisi konuşma becerisine yöneliktir. Kitapta okuma ve dinleme becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme aracının olmadığı tespit edilmiştir. Kitabın bütünü değerlendirildiğinde her beceri alanına yönelik ölçme değerlendirme aracı olmadığından ölçme ve değerlendirme bağlamında geliştirebileceği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabı biçimsel ve içerik özellikleri bakımından incelenmiş, elde edilen veriler de “biçimsel özellikler” ve “içerik özellikleri” olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Arı’ya (2014) göre ders kitapları; kapağı, ağırlığı, kâğıdı, karton kalitesi, cildi, boyutu, kullanışlılığı ve dayanıklılığı ile gerekli fiziksel özelliklere sahip olmalıdır. Bu bağlamda incelenen kitabın taşıdığı fiziksel özellikler bakımından gereken niteliklere sahip olduğu söylenebilir. Yalın (2012) çalışmasında, metnin okunabilirliğini etkileyen çeşitli unsurlardan bahsetmektedir. Bu unsurlar arasında yazı boyutu, satır uzunluğu, satırlar arasındaki boşluk miktarı ve yazı ile arka plan rengi gibi faktörler bulunmaktadır. Bu hususlar ön planda tutularak yapılan değerlendirme sonucunda incelenen kitabın okunabilirlik seviyesinin de iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Dilin bir iletişim aracı olduğu düşünülürse dört temel dil becerisinin bütünleşik bir şekilde verilmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Dünyanın küreselleşmesi ile birlikte küçük bir köye dönüşmesi iletişim ihtiyaçlarının artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda yabancı dil öğretim merkezleri dili her yönüyle öğretmeyi hedeflemiş ve bunu kapsayan yaklaşımlar benimsemeye başlamışlardır (Güzel ve Barın, 2013). Bu doğrultuda yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan kitapların dört temel beceri, sözcük öğretimi ve ölçme-değerlendirme araçları konularını barındırması gerekmektedir. İncelenen kitapta da her ünite okuma-anlama, yazma, dinleme/izleme/anlama/not alma, konuşma ve sözcük bilgisi olmak üzere beş alanda izleneler verilmiştir. Kitapta, okuma-anlama becerisi için 26, dinleme/izleme becerisi için 34, konuşma becerisi için 25, yazma becerisi için 35 ve sözcük öğretimi için 21 izleneye yer verildiği tespit edilmiştir. Kitapta her dil becerisine ilişkin strateji öğretimi genel bağlamda öncesi, sonrası ve sonrası şeklinde yapılandırılarak verilmiştir. Ancak ünite sonunda öğrencilerin hangi bilgiyi ne düzeyde öğrendiklerinin ya da bilgileri beceriye dönüştürme durumlarının tespiti için herhangi bir ölçme-değerlendirme aracının olmadığı görülmüştür. Ünite sonunda sadece sözcük öğretimine ilişkin çoktan seçmeli soruların olduğu tespit edilmiştir. Kılıç ve Seven (2011) ünite sonlarında ölçme ve değerlendirme araçlarının olmasının öğrencilerin zihnindeki şemaların tam oturması ve kalıcı öğrenmeyi sağlaması açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle ünite sonlarında dört temel dil becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca uluslararası öğrenci kitlesine hitap edecek şekilde içeriklerin çeşitlendirilmesi ve kültürel unsurların daha geniş bir yelpazede ele alınması, kitabın daha kapsayıcı hâle gelmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda, öğrencilerin dil becerilerini geliştirebilmeleri için geri bildirim mekanizmalarının da güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, “Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe Dil Becerileri” ders kitabının akademik Türkçe öğretimine önemli katkılar sağladığı tespit

edilmiştir. Kitabın uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde hazırlandığı, dil becerilerini geliştirmeye yönelik zengin bir içerik sunduğu ve alanda bir ilk olma özelliği taşıdığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın bulgularından hareketle, “Akademik Türkçe” kitaplarının içerik ve tasarım açısından zenginleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, hazırlanan kitaplarda kullanılan görsel materyaller çeşitlendirilebilir, öğrencilerin öğrenme süreçleri desteklenebilir ve derinleştirilebilir. Özellikle metinlerin yanına videolar, infografikler, ses kayıtları ve animasyonlar gibi etkileşimli öğeler eklenerek öğrencilerin derse katılımı artırılır ve bilgilerin daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesi sağlanır. Sözcük öğretimi özelinde, dil becerilerinin gelişmesini sadece dil bilgisi çalışmalarıyla sınırlı tutmak yerine etkileşimli tartışma etkinlikleri, dijital oyunlar ve pratik uygulama fırsatları ile desteklemek önerilir. Bu tür yöntemler, öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirmelerine ve kavramları daha sağlam bir şekilde içselleştirmelerine olanak tanıyacaktır. Ayrıca, sözcüklerin anlamları, kullanımları ve dil bilgisel bağlamları üzerinde durarak öğrencilerin daha kapsamlı bir dil bilgisi geliştirmelerine yardımcı olunabilir.

Kitaplarda sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve fen bilimleri gibi farklı disiplinlerdeki ünitelere dengeli bir şekilde yer verilmeli ve öğrencilere her alanda akademik Türkçe becerilerini geliştirme fırsatı sunulmalıdır. Bu şekilde, öğrencilerin yalnızca günlük yaşamda değil, akademik alanlarda da yeterli düzeyde Türkçe kullanabilme becerileri güçlendirilecektir.

Akademik etik, yazım kuralları, alıntı yapma ve kaynak gösterme gibi konuların öğretimi de büyük önem taşımaktadır. Bu konulara özgü özel bir ünite eklenmesi, öğrencilerin akademik yazma becerilerinin gelişmesinde önemli bir adım olacaktır. Böylece, öğrenciler akademik yazma süreçlerinde doğru ve etik yöntemleri kullanarak özgün ve güvenilir çalışmalar üretebileceklerdir.

Özellikle okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin tümünü kapsayacak kapsamlı bir ölçme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi, öğrencilerin ilerlemelerinin izlenmesi için gereklidir. Bu değerlendirme araçları, öğrencilerin akademik dil becerilerindeki güçlü ve zayıf yönlerini daha net bir şekilde ortaya koyacak ve öğretim sürecinin sürekli olarak iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Dijital kaynakların ve çevrim içi materyallerin etkin kullanımı, günümüz öğrencilerinin öğrenme deneyimini zenginleştirecek önemli bir unsurdur. Kitaplar, bu dijital kaynaklara nasıl erişilebileceği ve nasıl verimli kullanılabileceği konusunda da rehberlik etmelidir. Özellikle interaktif ve çevrim içi platformlar, mobil uygulamalar ve dijital kütüphaneler gibi kaynaklar öğrencilerin öğrenme süreçlerini hızlandırabilir ve derinleştirebilir. Böylece, öğrenme geleneksel olan sınıf içi eğitimle sınırlı kalmaz ve öğrencilerin daha esnek ve özgür bir öğrenme deneyimi yaşamaları sağlanabilir.

Son olarak, öğrencileri farklı türdeki yazılı ve sözlü metinlerle tanıştırmak çeşitli metin türlerinde (makale, tez, rapor, sunum vb.) akademik dilde ifade becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyacak etkinliklerin öğrenme süreçlerine eklenmesi de önemlidir. Bu tür materyallerin kitaplara dâhil edilmesi, öğrencilerin akademik yazılarını daha etkili bir şekilde oluşturmalarına katkı sağlayacaktır.

Tüm bu öneriler ışığında, “Akademik Türkçe” kitapları, öğrencilere yalnızca dil bilgisi değil, aynı zamanda akademik dünyada yer alabilmeleri için gerekli tüm becerileri kazandıracak şekilde tasarlanmalıdır. Bu yaklaşımla, öğrencilerin hem dilsel hem de akademik yeterlilikleri önemli ölçüde artacaktır.

Kaynakça

- Altun, K. ve Yıldız, D. (2023). Yenilenmiş Bloom taksonomisi ve PISA okuma becerileri yeterliklerine göre 8. sınıf Türkçe ders kitabı tema değerlendirme sorularının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 24(1), 90-106. <https://doi.org/10.12984/egeefd.1128483>
- Arı, A. (2014). *Ders kitaplarının özellikleri ve değerlendirilmesi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cerit, E. ve Gökçearslan, A. (2016). Türkiye’de yayınlanan Türk masal kitaplarının grafik tasarım öğeleri açısından incelenmesi: keloğlan masalları örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi* (17), 49-73. <https://doi.org/10.18603/std.71419>
- Ceylan, E. ve Yiğit B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Anı Yayıncılık.
- Coxhead, A. (2000). A new academic word list. *TESOL Quarterly*, 34(2), 213-238.
- Çetinkaya, M. ve Gül, H. (2014). Ders kitapları ve öğretim materyallerinin tasarımı. *Eğitimde Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 3(1), 87-103.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme: kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Güven, E. (2014). *Ders kitabı yazımı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (1998). *The lanscape of qualitative research: theories and issues. thousand oaks*. Sage.
- Doğan, S. (2015). Eğitimde kalite ve ders kitapları. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(207), 32-48.
- Erkılıç, T. A. ve Can, S. (2018). Eğitim yönetimi ders kitaplarının içerik ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(4), 295-307.
- Eryılmaz, R. ve Demir, N. (2020). Kosova’da yaşayan Türklerin ana dilde eğitiminde kullanılan 7. sınıf Türkçe ders kitabının biçim, içerik ve öğretim programına uygunluk açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 3(2), 353-370.
- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ocak Yayınları.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Akçağ Yayınları.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2011). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Koç, M. (2016). *Eğitimde materyal tasarımı ve kullanımı*. Anı Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2003). *Konu alanlı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Nobel Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Gazi Kitabevi.

- Şahin, M. (2014). Sosyal bilgiler ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 31-46.
- Uslu, Y. (2017). Medya okuryazarlığı öğretim materyalinin görsel tasarım açısından incelenmesi. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 3(2), 156-166.
- Ülper, H. (Ed.). (2010). *Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yalın, H. İ. (2012). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2009). Ders kitaplarının etkili kullanımı ve öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 765-774.
- Yüksel, G. ve Demirci, M. (2015). Ders kitapları ve öğretim materyallerinin tasarımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(208), 55-72.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %60
2. yazar katkı oranı: %40

Çıkar Çatışması Beyanı:

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı:

Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Extended Abstract

Teaching Turkish to foreigners not only enhances individuals' linguistic competencies but also helps learners understand Turkish culture and social norms. This process enables language learners to communicate more effectively in both social and professional settings. A successful teaching process in this field is based on effective and comprehensive textbooks. The "Academic Turkish Language Skills for International Students" textbook is an important educational resource designed especially for the acquisition of academic language skills. The aim of the research is to comprehensively evaluate the formal and content features of the Academic Turkish Language Skills for International Students textbook, which is used at Hacettepe University.

For this purpose, the textbook was examined in terms of its formal features (cover, page and text design, font, printing features, size, paper quality, binding feature) and content features (educational aspect, themes, achievements, activities, testing and evaluation), and their design. This study employed qualitative research methods. In qualitative research, things such as events, people, or phenomena are looked at in more depth using "how" and "why" questions to get a better understanding of them, rather than their quantitative features (Denzin & Lincoln, 1998). In addition, qualitative research is an approach that aims to understand

social and human events in depth. Rather than numbers and measurements, this method focuses on discovering how events, people, or phenomena function and gain meaning in context. The data are based on investigating the work of the textbook titled Academic Turkish Language Skills for International Students. This textbook, prepared for international students of Academic Turkish, was published by Blackswan Publishing House in 2024. The research data were collected through document review, one of the qualitative data collection methods used to carefully and regularly examine the content of written documents (Wach & Ward, 2013). We used content analysis to evaluate the research data. The main goal of content analysis is to guide future studies on the subject of research and to determine general trends on the subject (Ültay et al., 2021). Additionally, content analysis is used to find concepts and relationships that can explain the collected data. In this process, similar data are brought together and interpreted within the framework of certain concepts and themes (Yıldırım and Şimşek, 2016, p.242). The analyzed work was evaluated based on the determined themes and findings were presented in the findings section.

The book was examined in terms of graphic design features, and it was revealed that visual elements such as pictures, photographs, and graphics were used in the page designs; the visuals, such as pictures, photographs and graphics were prepared concerning clarity and color harmony. Copyright issues were addressed, explanatory and educational visual elements were used. Additionally, it presented headings in a systematic and iconographic arrangement, tailoring font sizes and line spacing to the student level. Concept maps help structure the information and visualize the learning process. Texts and visuals are arranged in an eye-catching and readable manner, and the font size is suitable for undergraduate students. In general, it was found out that the data was compatible with the visual layout and the subject presented.

The book includes seven units, including the fields of health sciences, social sciences and physical sciences. These units are based on topics that are current and of interest to students. However, the units are not evenly distributed across areas. The units begin with goals and syllabi, but they lack activities to teach vocabulary. Additionally, there are no testing and evaluation tools for language skills at the end of the units. The book contains a total of 26 syllabi for reading-comprehension skills. The syllabi have a spiral structure from general to specific and from simple to complex. Basic information on reading strategies, academic vocabulary, and text structure is provided, but a more in-depth knowledge of academic terminology and study of different text types is missing. There are a total of 35 syllabi related to writing skills. The book offers many strategies and activities that support the writing process. Most syllabi are dedicated to improving writing skills, with an adopted process-based writing model. In addition to pre-writing strategies, the book generally focuses on the writing process and post-writing stages. Detailed studies have been conducted on paragraph-level and academic essay writing. However, there is a need for further work on pre-writing strategies and other academic text types.

The Academic Turkish Language Skills for International Students book contains a total of 34 syllabi for listening, watching, understanding and note-taking skills. The syllabi are designed

to improve strategies and note-taking methods before, during and after listening/watching. The textbook is equipped with strategies such as listening/watching activities, mental preparation, and taking notes of the main idea and supporting details. Activities aim to direct attention to specific topics during a speech or presentation and to develop effective note-taking skills. There are a total of 25 speaking skill syllabi in the Academic Turkish Language Skills for International Students book. The syllabi aim to help students improve their academic speaking style, understand speech types, and master pre-, during, and post-speech strategies.

The textbook covers topics such as expressing opinions in academic discussions, evaluating other opinions, supporting them by quoting, coping with public speaking anxiety and making effective presentations. While the book generally includes activities focused on prepared speech skills, it is thought that it would be beneficial to have more activities on impromptu speaking and participating in discussions. The book offers sufficient activities to enable students to give effective speeches in an academic style. However, it is recommended to increase activities aimed at impromptu speaking and discussion skills.

There are a total of 21 vocabulary teaching syllabi for each unit in the textbook. Each unit focuses on concepts and terms belonging to a specific field (for example, technology, economy, health). In the book, visual and auditory materials are not used during vocabulary teaching. Additionally, no information is provided on dictionaries or digital resources for academic words. There are only fill-in-the-blank exercises at the end of the unit. These studies require appropriate placement of the word in context but have limited impact on learning the word. A lack of interactive discussion activities may hinder learning progress. The textbook contains a total of five assessment tools for speaking and writing skills. In this context, the book is not sufficient in terms of testing and evaluation. It does not provide any tests and evaluation tools for reading and listening skills and generally lacks testing and evaluation strategies.